

Ofte vil det være vanskeligt at trække en præcis grænse mellem mose og andre typer af relativt uforstyrrede og naturligt forekommende plantesamfund som heder, overdrev, strandsump m.v. Derimod vil der som regel være markant synlige vegetations- eller terrænforskelle i forhold til dyrkede arealer, tilplantede skovarealer og terrænskel i form af veje, hegn, diger, grøfter m.v. I mange tilfælde vil mosegrænsen derfor kunne trækkes i forhold til arealer, der er i omdrift (under plov), eller vejspor, hegn, diger, ejendomsskel m.v.

En nærmere afgrænsning er imidlertid i de fleste tilfælde uden praktisk betydning, dels fordi de omtalte naturtyper som oftest er omfattet af § 43 med det samme arealmæssige krav, dels fordi en flerhed af de pågældende naturtyper, der sammenlagt udgør 2.500 m², vil være omfattet af § 43-beskyttelsen, jf. punkt 7 nedenfor.

Moser beliggende i sommerhusområder og byzone har – på samme måde som vandløb og søer beliggende i disse områder – hidtil været omfattet af § 43-beskyttelsen, medens dette kun i begrænset omfang har været tilfældet for de øvrige naturtyper.

6.5. *Strandenge*. I Miljøministeriets cirkulære nr. 103 af 27. marts 1984 er strandenge beskrevet således i afsnit 3.3:

»Begrebet standenge i naturfredningslovens forstand omfatter – i overensstemmelse med den almindelige forståelse heraf – engstrækninger ved kysten. De afgørende kriterier er således plantevæksten samt områdets landskabelige karakter og beliggenhed.

Strandenge er relativt flade, lavtliggende og kystnære arealer med en naturlig vegetation bestående af græsser, halvgræsser og urter, som danner en mere eller mindre sammenhængende grønsvær.

Strandengsflader brydes ofte af lavninger og naturlige render (f.eks. loer) og ældre strandvoldsrygge. Strandenge beliggende ud til kysten vil undertiden kunne blive overkyllede af havet. Overkylshyppigheden og -perioden varierer meget. Her i landet ligger den normalt mellem 10 dage pr. år og 1 dag pr. 10. år.

Strandengene strækker sig fra kysten og ind i landet. I de dele, der ligger nærmest vandet, domineres plantevæksten af en eller flere salttålende plantearter såsom kveller, vadegræs, annelgræs, harril, strandtrøst, strandasters, strandvejbred, jordbærkløver og engelskgræs m.fl. Disse plantearter aftager gradvis ind mod de lidt højere liggende, mindre saltpåvirkede dele af strandengen.

Ind mod land afgrænses strandengen hyppigt af et terrænskel i form af en niveuændring, hegn, skelgrøft, vej eller andet, som danner grænse for engen

med den nuværende eller tidligere udnyttelse som græsningsareal.

I inddigede områder kan der undertiden fortsat eksistere strandenge med salttålende planter, alt afhængig af særlig jordbund og vandbevægelse.

Strandengsbegrebet i naturfredningsloven omfatter således en række varierende naturtyper, der har forskellige betegnelser efter den måde, hvorpå de er opstået, og graden af saltpåvirkning. Områderne kan blandt andet betegnes som marsk, marskeng, sylteeng, strandeng, strandoverdrev eller strandfælle.

I de fleste strandenge er den lave plantevækst resultatet af landbrugsmæssig udnyttelse i form af græsning og høslæt. Ved ophør af græsning eller høslæt kan ske en tilgroning med de mere højtvoxsende sumpplanter, og strandengen overgår da til at blive en strandsump.«

6.6. *Strandsumpe*. I Miljøministeriets cirkulære nr. 103 af 27. marts 1984 er strandsumpe beskrevet således i afsnit 3.3:

»Strandsumpe er kystbeliggende områder, hvis vegetation er domineret af store sumpplanter som tagrør, strandkogleaks, blågrøn kogleaks og enkelte andre arter. Strandsumpe forekommer ofte på de mest fugtige og eventuelt permanent vanddækkede dele af beskyttede kyststrækninger.

Begrebet strandsumpe i § 43 b er forskelligt fra begrebet moser i § 43 (hvor størrelseskravet i almindelighed kun er på 0,5 ha), der også omfatter rørsumpe. Som det imidlertid fremgår af afsnit 4.3., har sondringen mellem de to begreber – uanset de forskellige størrelseskrav – i praksis kun mindre betydning. Hvor sondringen har betydning, må den foretages på grundlag af områdernes beliggenhed henholdsvis ved kysten eller inde i landet og i tvivlstilfælde ud fra dominansen af salttålende planter som strandkogleaks, blågrøn kogleaks, strandasters m.fl. i strandsumpene.«

6.7. *Ferske enge og overdrev*

6.7.1. Disse arealer omfatter fugtige ferske enge og tørre enge, ofte kaldet overdrev. Under betegnelsen overdrev falder også græsbevoksede kystskrænter.

På enge og overdrev kan der ofte forekomme mere eller mindre udbredte bevoksninger med krat og anden træagtig vegetation. Sådanne bevoksninger vil også være beskyttet af bestemmelsen, og det vil derfor kræve dispensation, såfremt man ønsker at rydde et sådant krat.

Udformningen af de gældende §§ 43-43 b og forslags §§ 43 og 43 a forudsætter, at benyttelsen af de beskyttede arealer kan fortsætte som hidtil. Dette er